

ŘEHOŘ MOLER ČINÍ POSLEDNÍ VŮLI A POROUČÍ SYNŮM BERNARDINOVÍ A VÁCLAVOVÍ PO 500 ZLATÝCH A SVÉ ŽENĚ ANNĚ DŮM, SKLEP, SLADOVNU A KLENOTY; KDYBY BERNARDIN CHTĚL STUDOVAT, MÁ MU MATKA DÁVAT 18 HŘIVEN; DĚDIČNÁ VES ČERTORYJE A PŮL SLUŽÍNA, ÚROKY Z RADNICE PODLE PORUČENSTVÍ WEIGLOVA PATŘÍ MARKÉTĚ, JEHO TCHYNI, A PO JEJÍ SMRTI ŘEHOŘOVĚ MANŽELCE A JEHO DĚTEM; K JEHO POZŮSTALOSTI PATŘÍ VES ČECHOVICE, PŮL SLUŽÍNA, DUBANY A SKALIČKA, CELKEM 767 1/2 ZLATÝCH A 20 GROŠŮ ŠIR. A 70 HŘIVEN; SKLEP (KRÁM?) A SUKNO 500 ZLATÝCH A SLADOVNA 100 ZLATÝCH; DLUŽNÍ POHLEDÁVKY ČINÍ 400 ZLATÝCH; PORUČNÍKY ČINÍ MIKULÁŠE ERLHAUPTA, KMOTRA, A HANUŠKA LINKA

11. února 1466

Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce, Knihy 1540, f. 195v

Přepis: „Testamentum Gregorii Moler. Anno domini 1466 feria III post Scolastice Gregorius Moler učinil jest poručenství a svú poslední vůli, kteréžto svú vlastní rukú popsal v přítomnosti Hanuška Linka, Stanislava Kazemprta, Jakuba konváře a Jana měšckého písaře, jenž jest z jeho poručenství vypsal i ústně tak seznal. Item nejprve vyznal jest, že což má zboží, má nejvíce na všech na Čihovicích 411 zl. a 12 širokých gr. Item na vsi Služíně polovici 242 1/2 zl. a matka ženy mé má druhú polovici. Item na vsi Dubanech 114 zl. a 8 širokých gr. Item na vsi Skalička 70 hř. peněz drobných, summa toho činie 767 1/2 hř. den. Item počel sklep a sukna najmen za 500 zl. Item dluhy, kteříž jemu povinovati jsú, za 400 zl. Item sladovní za 100 zl. Z tej sumy svrchupsanej poručil synóm svým Bernardinovi a Václavovi každému po 500 zl. Item paní Anně, ženě své, poručil duom, sklep sladovní i to všechno, což jest v sklepe i v domě s klenoty i se všiem zbožiem mohovitým i nemohovitým, ničehuož

46

nevnímajice, bez příkazy a naříkání bratra mého Vincencia i všech přátel svých i sice od každého tak, aby ona dětom mým díel jejich svrchupsaný zpravila a je chovala až do let rozumných. Pakli by pán buoh smrti neuchoval ženy mé, tehda aby matka ženy mé děti mé chovala a tak učinila, jakož dotčeno jest. Pakli by pán buoh obú smrti neuchoval, tehda nemá děti žádnému poručiti bez vědomie a vuole mých poručníkuov. A jestliže by pán buoh kterého dietě smrti neuchoval, tehda aby s jednoho na druhého (dědictví) spadlo. Pakli by oba umřeli, tehda na mateř a švekrúsi svú. A jestliže by která škoda se stala buďto na

zemi aneb v městě, aby toho spolu škodovali. A jestliže by Bernardinus chtěl sie učiti v koleji, aby jemu matka jeho Anna z Čihovic dávala na to učenie na pomoc 18 hřiven. Pakli by se učiti nechtěl, tehda aby jemu nic nedávala, než aby jeho chovala jako druhé dietě. Item ves Črtoryje dědičná s příslušenstviem, puol Služína, činš na rathauzi, to všechno podle poručenství pana Hanuše Weigle, otce jich, paní Margretha, matka jich, držeti má a po její smrti má na dceru její, manželku jeho Annu a na jejich děti spadnutí a od toho díelu nemají Bernardina odlučovati, neb tak umluveno jest, a to jest šífe v poručenství pana

za vřetěfle vrd den obgenay žuro
omading žime spřepat mid vřetě
ruš žime spřepat vřetě vřetě
furn mřetě die žano vřetě spřepat

Testamentum Gregorii Moler

Anno dno 1466 feria III post
Scolastice Gregorius Moler vyznal
je poručenství a svou poslední
vůli. Kterážto svou vlastní rukú
popsal v přítomnosti Hanuška Linka,
Stanislava Kazemprta, Jakuba kon-
váře a Jana měšckého písaře, jenž
je z jeho poručenství vypsal v
všiem tak seznal. Item nejprve vyz-
nal je, že což má zboží, má nej-
více na všech na Čihovicích 411
zl. a 12 širokých gr. Item na vsi
Služíně polovici 242 1/2 zl. a matka
ženy mé má druhú polovici. Item
na vsi Dubanech 114 zl. a 8 širokých
gr. Item na vsi Skalička 70 hř. peněz
drobných, summa toho činie 767 1/2
hř. den. Item počel sklep a sukna
najmen za 500 zl. Item dluhy, kteříž
jemu povinovati jsú, za 400 zl. Item
sladovní za 100 zl. Z tej sumy
svrchupsanej poručil synóm svým
Bernardinovi a Václavovi každému
po 500 zl. Item paní Anně, ženě své,
poručil duom, sklep sladovní i to
všchno, což jest v sklepe i v domě
s klenoty i se všiem zbožiem
mohovitým i nemohovitým, ničehuož
ar doletě vřetě mřetě vřetě

Smrti neuchoval ženy me tehda
aby matka ženy me děti me cho-
vala a tak učinila jakož dotčeno
je. Pakli by pán buoh obú smrti
neuchoval, tehda nemá děti žádnému
poručiti bez vědomie a vuole mých
poručníkuov. A jestliže by pán buoh
kterého dietě smrti neuchoval, tehda
aby s jednoho na druhého (dědictví)
spadlo. Pakli by oba umřeli, tehda
na mateř a na švekrúsi svú.
A jestliže by která škoda se stala
buďto na zemi aneb v městě, aby
toho spolu škodovali. A jestliže by
Bernardinus chtěl sie učiti v koleji,
aby jemu matka jeho Anna z Čihovic
dávala na to učenie na pomoc 18
hřiven. Pakli by se učiti nechtěl,
tehda aby jemu nic nedávala, než
aby jeho chovala jako druhé dietě.
Item ves Črtoryje dědičná s příslu-
šenstviem, puol Služína, činš na
rathauzi, to všechno podle poruče-
nství pana Hanuše Weigle, otce jich,
paní Margretha, matka jich, držeti
má a po její smrti má na dceru její,
manželku jeho Annu a na jejich děti
spadnutí a od toho díelu nemají
Bernardina odlučovati, neb tak umlu-
veno jest, a to jest šífe v poruče-
nství pana

reigle v městských knihách popsáno. A na to mám dvě dobré vouli na dvě lístech pergamenových. Item k svatému Mauriciemu na stavenie poručil jest 10 hř. Item díel bratra svého vypravil jest i také což jest tetky jeho Barbory, a to jest šíře v městských knihách popsáno. Item k svatému Bernardinu do kuchyně 10 hř., a když by umíral, aby jemu hned žaltář čtli

s velikým konduktem a se 30 mšemi. Item chudým nuzným 10 postavuov sukna. Item 10 hř. vikářóm do bratrstvie na hrad a tu má ležeti. Poručníky toho všeho učinil jest mocně Mikuláše Erlhaupta, kmotra svého, a Hanuška Linka a doufá jim jako dobrým lidem, že nad jeho ženú a dětmi pravě učinie a také mateři staré a že jim radní a pomocní budú v čemž jich potřebovati budú. Actum

tempore Stanislai Škoch, magistri civium, Schonhanus, Wenceslai Krener, Johannis Link, consulum ceterorumque juratorum, sigillatum etc."

Nepublikováno.

MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ V LETECH 1400–1550

Karel Žurek

Velmi osobitou a zároveň nesmírně zajímavou kapitolu měšťanské heraldiky tvoří značky z lomených a křížených čar, někdy v kombinaci s iniciálami, které se nazývají merky. Jejich název vznikl odvozením z podstatného jména „die Hausmarke“, které v německy mluvících zemích tyto značky obecně označuje.

Merky jsou figurami složenými z čistě geometrických tvarů. Je jistě nesmírně obtížné objektivně posoudit všechny vlivy a podněty, které po staletí jejich vývoj formovaly. Významnou roli nepochybně hrála magie a mystika a také lze sotva považovat za náhodu, že některé merky mají velmi blízko k astrologickým znakům i astronomickým symbolům a že organizace kamenických hutí a některých bratrstev vědomě obsahovaly principy, interpretované v minulém století i v odborné literatuře bohužel až příliš romanticky. Je velmi obtížné určit, jak se rozšířilo užití merk v našich zemích, ale jako nejpravděpodobnější se nabízí, že tento zvyk si ze své vlasti přineslo německé měšťské obyvatelstvo. Především pro Moravu pak nelze opomenout ani výrazný vliv Slezska.

Měšťanské znaky, mezi které tyto značky zařazujeme, se u nás poprvé objevují kolem poloviny 14. století, v době, která měšťanskému stavu přinesla první sociální vzestup. Sílicí ekonomický vliv a s ním související společenská prestiž, snaha získat privilegované postavení ve městě, to vše doprovázel i růst sebevědomí, moci, vážnosti a právního uvědomění měšťanů, kteří kupříkladu cestou koupě venkovského statku cílili do řad nižší šlechty a v souvislosti se svou nobilitací získávali šlechtický znak. Ti, jimž se takový vzestup nezdařil a kteří nebyli bez ambicí, položili alespoň svoji značku-merku na štít a použili dalších doprovodných součástí znaku jako klenotu a přikryvadel, aby i vnějškově připodobnili osobní znak s merkou znakům šlechtickým. Merka tak plnila roli osobního znamení, byla heraldizována.

Ve rané fázi vývoje merky označovaly osobu nebo rod, osobní majetek nebo výrobek. Jedinečná merka byla spojena s konkrétní osobou a přímo zastupovala nositele na pečeti, náhrobcích, portálech či řemeslných výrobcích. Zároveň však mohla označovat vlastníka majetku nebo sloužila jako ochranná známka na zboží. Užití značky bylo motivováno i ryze praktickými potřebami měšťanů.

V 15. století vlastnila převážná část příslušníků měšťanského stavu jednoduché merky, tvořené z lomených a zkřížených čar. Později v 16. století můžeme na značkách sledovat větší podíl písma – osobní znamení tvořila v tomto období vlastní značka kombinovaná s monogramem nositele.

Osobní měšťanská znamení-merky jsou významným, ale doposud neprávem přehlíženým zdrojem historického poznání. Jejich studium a vzájemné srovnávání z hlediska uměleckého, historického ale i časového a teritoriálního, může velkou měrou rozšířit okruh poznatků z oblasti měšťanské heraldiky.

Literatura: Žurek 1992.